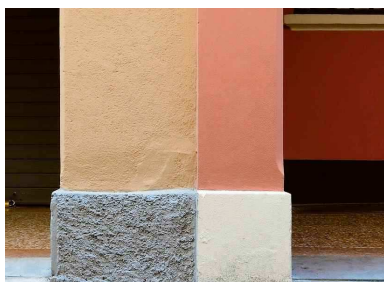

Bologna is Morandi - Morandi is Bologna

Het zindert in Museum Belvédère. Eindelijk is het zover. Het werk van de Italiaanse meester Giorgio Morandi hangt.

Gitte Brugman

Vijftien schilderijen uit Museo Morandi in Bologna. Nog eens zoveel schilderijen en etsen van andere bruiklevens. Waar Museum Belvédère in Heerenveen geen grote overzichtstentoonstelling kan bieden en daarom weinig boven veel verkoos, is de expositie *Morandi - Bologna* niet klein.

Het accent ligt op Morandi's 'meest volbrachte werk uit de laatste twintig jaar van zijn kunstenaarschap', beschrijft museumdirecteur Han Steenbruggen. De Italiaan past hier, omdat het museum zich concentreert op meer poëtische vormen van schilderkunst, waarin aandachtige beschouwing en verstillend een grote rol spelen. Voor veel kunstenaars die in de collectie van Museum Belvédère zijn vertegenwoordigd, is het werk van Giorgio Morandi (1890-1964) een belangrijke inspiratiebron.

Naast Amedeo Modigliani is Morandi de bekendste Italiaanse schilder van de twintigste eeuw. Maar dat velen nog nooit van hem hebben gehoord komt waarschijnlijk omdat hij in zichzelf gekeerd was en zijn kunst al evenmin uitbundig is. Dat past bij Museum Belvédère, dat zijn werk in een intieme omhelling houdt. De vormgeving van de expositie hangt op een bijzondere manier samen met de foto's van de Groningse Ada Duker, en dat komt zo.

Als kunstenaar raakte Duker eind jaren tachtig in de ban van architecten Francesco Borromini en Andrea Palladio. 'Het ritme, de ordening, maar ook de harmonie in hun werk en hun vernieuwende blik lagen ten grondslag aan mijn bewondering', schrijft ze. Eigenenschappen die ze later ook herkende in het werk van Morandi.

Haar belangstelling voor Italië leidde tot een opleiding tot literair vertaler Italiaans en Dukers eerste vertaalopdracht was de catalogus voor de Morandi-tentoonstelling die in de zomer van 2013 plaatsvond in Brussel.

Vlak daarvoor had ze nog een vergeefse poging gedaan in Bologna te bezoeken. Dat was destijds gesloten en ze had geen tijd meer om een afspraak te maken. Daarom zwierf Duker wat door de straten van dit deel van de stad, net buiten het centrum. 'Een overrompelende ervaring', zegt ze tijdens de inrichting van de expositie. 'Wat ik zag was Morandi.'

De straten - dus ook de Via Fondazza waar hij woonde - hebben aan beide zijden portico's. Al waren die galerijen hier eenvoudiger uitgevoerd. 'In plaats van zuilen met rijkversierde en bewerkte kapitelen, waren pilaren hier sim-

pele steunpalen van gestucte en geverfde baksteen.' Ze herkende vlak achter elkaar geplaatste vormen, de donkere achtergrond. 'De vele kleine variaties die hij in zijn stillevenen aanbrengt, voltrekken zich voor je ogen als je door de straten van Bologna loopt.'

Terwijl ze aan de vertaling van de catalogus werkte, verbaasde Duker zich erover dat ze hierin niets terugvond van haar ervaringen in Bologna. Na de opening van de expositie in Brussel reisde ze opnieuw naar Italië om te controleren of haar indrukken hout sneden. Opnieuw zag ze duidelijke overeenkomsten. 'Lopend op straat of onder de arcades zie je voortdurend een ritme van verticalen, gecombineerd met sterke contrasten door het felle zonlicht: eindeloos naast elkaar of, afhankelijk van waar je loopt of kijkt, achter elkaar geplaatste cilindrische en rechthoekige, afgewisseld met donkere schaduwpartijen.'

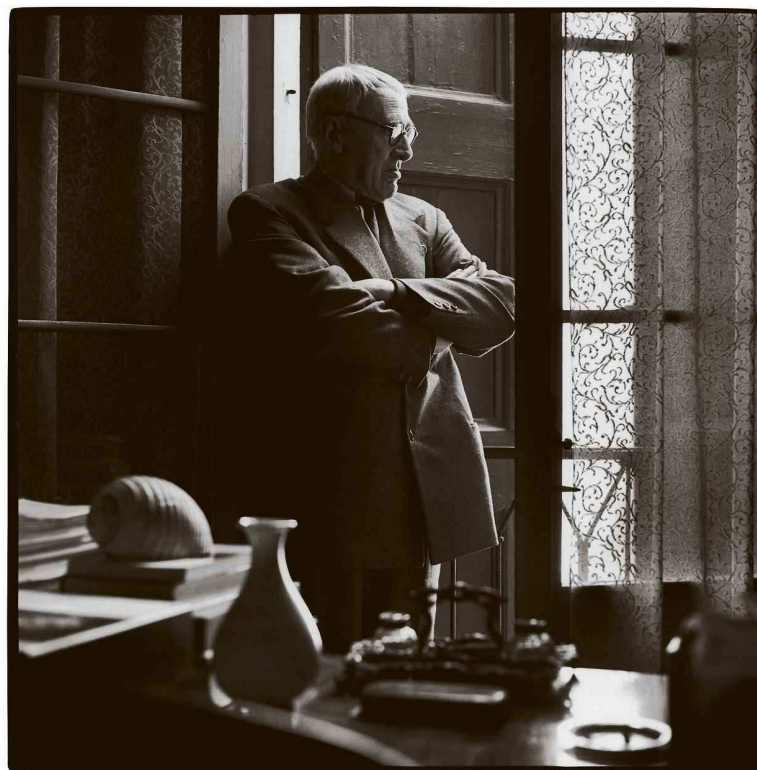
In een serie foto's probeerde ze het Morandi-gehalte rond de Via Fondazza vast te leggen. Een boekje met haar foto's stuurde ze op naar Museo Morandi, waar hoofdcurator Alessia Masi enthousiast was over haar project. Haar invalshoek was nooit eerder ingebracht en Duker kreeg een uitnodiging om in januari 2015 een fotopresentatie te verzorgen in Casa Morandi. Ze wist van Steenbruggens grote wens om ooit een Morandi-expositie in Museum Belvédère te hebben en polste Masi. 'Die was bereid om aan dit plan mee te werken.'

Zo vormde Duker zowel met haar foto's als met haar persoonlijke inzet de band tussen Heerenveen en Bologna. Getoond werd tot 'assistent-curator' oriënteerde ze zich op mogelijke bruiklevens in Italië, wat leidde tot bijdragen uit Turijn, Milaan en Siena.

En hoewel het buiten vriest, in de linkervleugel van Museum Belvédère is de zomer al begonnen. Bij binnenkomst wandelt de bezoeker zo de straten van Bologna. De oker geverfde wanden zijn dwars geplaatst, waardoor kleinere ruimtes ontstaan. Hier komen de schilderijen van Morandi tot hun recht. Aan de zijwanden spiegelen de foto's van Duker de vormen en schaduwen die in het werk van de Italiaan een hoofdrol spelen.

Schilder Christiaan Kuitwaard uit Oldeberkoop is de koning te rijk. Zijn grote voorbeeld, en dat in Heerenveen! Hij buigt zijn lange lichaam tot dichtbij de doeken en wijst op 'interessante restvormen'. Zijn vinger volgt de randen van de voorwerpen die 'bewegen' en de zachte tinten die eerder 'suggesties van dingen' zijn.

De kleuren in beeld zijn te herkennen, maar nooit realistisch.

“De bezoeker wandelt zo de straten van Bologna in

Giorgio Morandi in zijn atelier (1964). FOTO PAOLO FERRARI

Figuratief, soms bijna abstract. Morandi is een schilder naar zijn hart. Het was geen man die wilde imponeren. Hij had geen spectaculaire onderwerpen, geen spectaculaire afmetingen. 'En toch maakt hij spectaculair werk', aldus Kuitwaard. De voorwerpen zijn als personages. Morandi maakte ze niet groter, zijn doeken bleven bescheiden. 'De enige dingen die mij in de zichtbare werkelijkheid interesseren zijn ruimte, licht, kleur en vorm.'

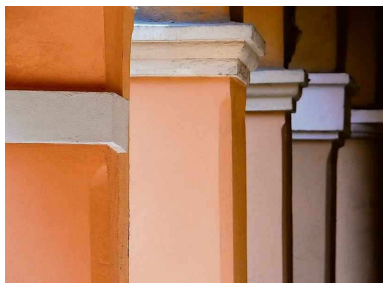
In zijn leven was hij net zo bescheiden. Hij woonde met drie ongetrouwde zussen aan de Via Fondazza. Om in zijn eigen atelier te komen - dat tegelijk zijn slaapkamer was - moest hij door de slaapkamers van zijn zussen. Op grote foto's is zijn atelier te zien met een kleine kachel en een bed, en uiteraard het kasteel vol bliken, doosjes en flessen. Objecten die hij op de rommelmarkt kocht en steeds weer anders opstelde.

'Hij besteedde daar veel tijd aan en varieerde de lichtval met vitrage. Hij schilderde ook voorwerpen (deels) wit, omdat hij geen reflecties wilde', vertelt Duker. Precies wat Kuitwaard doet in zijn *White Box Paintings*, waarin het hem - net als Morandi - gaat om licht en schaduwen, vorm en restvorm.

Met zijn zussen kocht Morandi een buitenhuis in Grizzana. De omgeving en zijn uitzicht vanuit dit huis en dat in Bologna schilderde hij net als zijn objecten. Soms

bijna abstract, in de zachte tinten die hij altijd gebruikte. Met een zelfde oog voor vlakken en nuances. Zoals hij zelf zei: 'Men kan over

de wereld reizen en niets zien. Om de wereld te begrijpen is het niet noodzakelijk om veel te zien, maar om goed te kijken naar wat je daadwerkelijk ziet.'

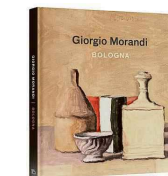
Van boven naar beneden: Tweemaal Giorgio Morandi, tweemaal Ada Duker. *Natura Morta* (1957); pilaren in de straten van Bologna; *Natura Morta* (1956); een zuilenerf in Bologna.

Ada Duker, die met haar foto's en persoonlijke inzet de band vormde tussen Heerenveen en Bologna. FOTO HAN SANTIEN

Catalogus

Bij de expositie verschijnt de catalogus *Giorgio Morandi | Bologna* met teksten van Jan Brokken, Ada Duker, Alessia Masi en Han Steenbruggen. Prijs: 25 euro (120 blz.)

Giorgio Morandi | Bologna, t/m 10 juni. Heerenveen - Museum Belvédère: Oranje Nassaulaan 12, di t/m zo 11-17 u. Rond de expositie zijn verschillende activiteiten georganiseerd, zoals een workshop voor kinderen (26 feb) en rondleidingen. Jet van Oosten maakte *A Room for Morandi*, een textiele installatie. www.museumbelvedere.nl